

**Tekst voor de Vlaamse Bijzondere Commissie
voor de Evaluatie van de Aanpak van Misbruik – 26 januari 2024
Aartsbisschop Luc Terlinden, bisschop Johan Bonny
en de heer Bruno Spriet**

Geachte leden van deze parlementaire commissie,

Vooreerst willen wij u danken voor de gelegenheid die u de bisschoppen en de bisschoppenconferentie biedt om hier het woord te nemen. In de voorbije weken en maanden hebben wij geprobeerd zo goed mogelijk te volgen wie hier het woord namen en waarover hun opmerkingen of vragen handelden. Op een transparante en constructieve wijze willen wij aan uw bijzondere commissie voor de evaluatie van de aanpak van seksueel misbruik meewerken. Wij zijn met drie personen naar deze zitting gekomen: Luc Terlinden – sinds september 2023 de nieuwe Aartsbisschop en voorzitter van de Belgische bisschoppenconferentie, Johan Bonny - sinds 2010 referent-bisschop in Vlaanderen voor het seksueel misbruik en Bruno Spriet - sinds maart 2023 de nieuwe secretaris-generaal van de Belgische bisschoppenconferentie. Wij hebben geen afzonderlijke teksten of beschouwingen voorbereid. We willen samen focussen op wat de slachtoffers in de kerkgemeenschap en de samenleving als geheel hebben losgemaakt, op onze gemeenschappelijke ervaringen in de voorbije jaren en vooral ook op de bijdrage die de bisschoppen en de kerkgemeenschap ook in de toekomst willen blijven leveren.

Een open leerproces

Het jaar 2010 was een opdoffer voor iedereen in ons land. Dat de neef van een bisschop zich meldde als slachtoffer van seksueel misbruik door zijn oom, sloeg in als een bom. Het bracht een ongekende golf teweeg van meldingen van seksueel misbruik van minderjarigen in een pastorale relatie. De meeste slachtoffers kwamen voor de eerste keer met hun verhaal naar buiten, vaak na 30 of 40 jaar zwijgen. Uit alle verhalen sprak een enorme pijn en verdriet. Hun eerste nood bestond erin om beluisterd te worden, om ernstig te worden genomen, om erkenning te krijgen en eerherstel. De tv-reeks *Godvergeten* heeft deze verhalen pijnlijk in herinnering gebracht en het levenslang trauma duidelijk gemaakt. Wij delen de overtuiging dat we hun leed niet mogen vergeten, en dat het een blijvende herinnering verdient in de schoot van de samenleving.

Aan alle slachtoffers van misbruik bieden wij vandaag opnieuw, gemeend en publiek onze verontschuldiging aan voor wat hen ooit werd aangedaan. Het seksueel misbruik had nooit mogen gebeuren, zeker niet door iemand met een pastorale opdracht. Het is in tegenspraak met de boodschap die de Kerk wil uitdragen, met het onderwijs en de opvoeding die zij wil aanbieden, met de warme en geborgen gemeenschap die zij wil vormen, en vooral ook met de verkondiging van Gods onvoorwaardelijke liefde voor iedere mens. Het misbruik tastte de geloofwaardigheid van de Kerk aan. Tegenover deze slachtoffers past vandaag stilte, bescheidenheid en nederigheid. Hoe kunnen wij hen beluisteren als kostbare getuigen van wat kwaad kan kapotmaken en goedheid kan herstellen? Wij hebben nog veel van hen te leren.

In 1997 richtte de Belgische bisschoppenconferentie twee contactpunten op (een Nederlandstalig en een Franstalig) voor de melding van seksueel misbruik in een pastorale relatie. Dat gebeurde in de nasleep van de zaak Dutroux en de Witte Mars in Brussel (1996). Ook de bisschoppen wilden hun bijdrage leveren in de aanpak en de preventie van seksueel misbruik. Eerst werd het contactpunt geleid door ere-magistraat mevr. Godelieve Halsberghe, vervolgens door professor Peter Adriaenssens. Het contactpunt had als opdracht om slachtoffers te beluisteren, om daders te confronteren en om herstelmaatregelen aan te bieden. In 10 jaar tijd behandelde het contactpunt 33 klachten. Zoals later bleek, bleven de meeste slachtoffers toen nog onder de radar. Ze misten de nodige aanmoediging en ondersteuning om met hun verhaal naar buiten te komen. 23 april 2010 barstte de bom. Na het ontslag van Roger Vangheluwe werd het contactpunt overstelpt met honderden meldingen. Onder inspiratie en leiding van prof. Adriaenssens werkte het contactpunt als een soort waarheids- of verzoeningscommissie, met name voor zowel verjaarde als niet-verjaarde dossiers. Erkenning, heling en herstel stonden voorop. Al vlug bleken de personeelsbezetting en de omkadering van het opvangpunt ruimschoots ontoereikend voor deze opdracht. Het probleem was groter dan aanvankelijk was aangenomen. De werking van dit contactpunt werd echter onderbroken door de inbeslagname van alle dossiers op 24 juni 2010, gevolgd door huiszoekingen in het Aartsbisdom en in de woning van kardinaal Danneels, tot en met de opening van het graf van kardinaal Mercier. De chaos was compleet. Gedurende een jaar hebben wij amper slachtoffers kunnen bijstaan. Voor hen is toen veel kostbare tijd verloren gegaan.

Wij blijven erkentelijk tegenover uw voorgangers in het federale parlement die zich in 2010-2011 bogen over *De behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de kerk*, zoals de opdracht luidde. Op 31 maart 2011 publiceerde deze federale commissie een eindrapport met tal van beschouwingen en aanbevelingen. Alle voorstellen met betrekking tot de Kerk hebben wij toen tot ons programma gemaakt. Hoewel de Kerk niet georganiseerd is of werkt als een gecentraliseerd bedrijf, hebben we onze aanpak van het misbruik en onze inspanningen voor de slachtoffers stevig gecoördineerd. Wij toetsten onze werking structureel aan nieuwe voorstellen en bemerkingen. Daarbij werden wij kritisch opgevolgd door een parlementaire opvolgcommissie, die jaarlijks onze werking beoordeelde en zo nodig kon bijsturen. De jaarlijkse rapporten van deze parlementaire opvolgcommissie zijn publiek toegankelijk en opmerkelijk positief over de aanpak van de Kerk. Op internationaal vlak is België het land waarin de kerkelijke overheid zich het nauwst in dialoog werkte met een parlementaire commissie. Van onze kant willen wij deze aanpak van dialoog het liefst voortzetten.

Tegelijk moeten wij erkennen dat alles wat wij sinds 2011 hebben opgezet – en waarover in de voorbije weken en maanden uitvoerig is gerapporteerd – een leerproces is geweest, een leerproces dat nog niet af is. Met velen hebben wij gewerkt aan de best mogelijke procedures, met permanente beoordeling en bijsturing, met inbreng van diverse professionele competenties, in dialoog met slachtoffers en met de samenleving, onder het toezicht van de parlementaire opvolgingscommissie. Er is wel degelijk veel gebeurd en veranderd. Daar komen we verder nog op terug. Maar dat leerproces is nog niet af. Zoals steeds duidelijker klinkt bij u en bij ons, worstelen slachtoffers van seksueel misbruik levenslang met pijnlijke trauma's en beperkingen. Hoe kunnen wij hen bijstaan gedurende heel hun verdere leven, telkens wanneer het nodig is? Daarenboven realiseren we ons dat de samenleving nog grote aantallen slachtoffers telt van seksueel misbruik buiten elk kerkelijk verband, en waarvan de feiten al lang verjaard zijn, waardoor de weg naar Justitie ook voor hen gesloten is. Ook daar zitten nog ongekennde uitdagingen. De bisschoppen zijn zich bewust van deze recent gegroeide inzichten en zijn bereid om er, samen met deze parlementaire commissie en met alle betrokken partijen, aan te werken.

De slachtoffers van misbruik: naar een tweede en nieuwe fase

Na de schokgolf van 2010 kwam alles in een stroomversnelling. De bisschoppen brachten tal van personen samen en richtten nieuwe werkgroepen op, telkens met een specifieke opdracht. In samenwerking met velen ontwikkelden zij een nieuw en globaal beleid voor de preventie van misbruik, schreven zij een deontologische code voor alle pastorale medewerkers en zetten zij de regels op punt voor de aanpak van daders. Hun eerste doel was echter de oprichting van een coherent netwerk van tien opvangpunten voor de erkenning van slachtoffers (acht opvangpunten voor de bisdommen en twee voor de religieuze congregaties). Deze opvangpunten volgden uit de aanbevelingen van de eerste parlementaire commissie, die nadien ook een groep van experts aanstelde voor de uitwerking van passende regels en procedures. Veel slachtoffers werden voor de eerste keer beluisterd, ondervonden erkenning en ontvingen een tegemoetkoming, dat alles vastgelegd in een dading. Het wetenschappelijk rapport van het Centrum voor Arbitrage geeft aan hoe een grote meerderheid van slachtoffers zich tevreden toonde met deze erkenning door de Kerk, daar heeft u vanochtend reeds over gehoord.

Ongetwijfeld was dat een eerste en noodzakelijke stap. Zonder deze stap was geen begin van herstel of genezing mogelijk. Tegelijk kan onze aanpak zich daartoe niet beperken. Voortschrijdend inzicht leert dat trauma's en kwetsuren levenslang kunnen duren of periodiek weer naar boven komen. Emotioneel of relationeel stappen veel slachtoffers op wankelende benen of gaan zij er geregeld onder door. Zij hebben nood aan erkende medische of psychologische ondersteuning, zolang het nodig is of telkens wanneer het nodig is. Wij willen meewerken aan een plan om deze professionele therapeutische ondersteuning verder uit te bouwen en financieel toegankelijk te maken. Het best zou dat gebeuren voor alle slachtoffers van seksueel misbruik, wanneer of door wie het misbruik ook mag hebben plaatsgevonden.

Om ervoor te zorgen dat het leed van de slachtoffers en de misdaden niet verloren gaan, engageren wij ons om jaarlijks op 18 november de slachtoffers te herinneren en aandacht te besteden aan het kwaad dat misbruik aanricht. 18 november is de VN-dag voor slachtoffers van seksueel misbruik. Daarnaast hebben wij, zoals sommige slachtoffergroepen hebben gevraagd, de nodige pedagogische componenten opgezet om misbruik in kerkelijke context in het godsdienstonderwijs aan bod te laten komen (zie godsdienstonderwijs.be).

Het dient gezegd dat onze medewerkers niet enkel in aanraking komen met slachtoffers van seksueel misbruik in een pastoraal verband. Nog zoveel talrijker zijn de slachtoffers die naar ons toekomen met verhalen van misbruik (meestal ook lang verjaarde verhalen) in hun vrienden- of familiekring, in een sportgroep, in een trainings- of begeleidingstraject.

Ook deze slachtoffers rekenen op ons om hier voor hen op te komen. Velen kennen hun verhalen: huisartsen, psychiaters en psychologen, sociaal werkers, politiemensen, advocaten en rechters, priesters of pastorale medewerkers. Alleen komen hun verhalen nergens samen. Er is vandaag geen proactief aanspreekpunt voor, dat kan werken aan erkenning en psychologische begeleiding. De voorbije jaren hebben zij ons vaak gevraagd: ‘bij wie kunnen wij terecht, met onze verjaarde feiten’, of ‘wie luistert er naar ons’. Als kerkelijke en politieke verantwoordelijken willen wij, in deze tweede en nieuwe fase, samen met de hele samenleving ook voor hen opkomen, omwille van de rechtvaardigheid en van de gelijke behandeling van alle burgers.

Een sterk instrument van erkenning en herstel waren en blijven de meldpunten voor arbitrage of bemiddeling, steeds ten aanzien van verjaarde feiten. De procedure die wij tot nu toe volgden, werd uitgewerkt door de vorige parlementaire commissie, die toen ook de nodige arbiters of bemiddelaars benoemde. Die hadden geen religieuze of levensbeschouwelijke kleur. Ze hebben hun werk in alle neutraliteit en objectiviteit uitgeoefend. Na de periode waarvoor zij waren benoemd, zijn wij dezelfde procedure blijven volgen, telkens wanneer nieuwe slachtoffers zich meldden, met onafhankelijke deskundigen die door ons werden aangezocht. In afwachting van nieuwe initiatieven die uit deze parlementaire commissie kunnen voortkomen, houden wij ons meldpunt operationeel, met dezelfde procedures en criteria. Wel hebben wij in de voorbije jaren de voorziene financiële tegemoetkomingen geleidelijk opgetrokken. Recent hebben we besloten om deze bedragen aan te passen aan de index.

Hierbij sluit een volgende gedachte aan, die wij ter overweging willen meegeven. Gelukkig staat het seksueel misbruik nu overal hoog op elke agenda en kunnen slachtoffers langs diverse wegen melding maken. Op dat punt is zeker een grote vooruitgang geboekt. Slachtoffers van niet verjaarden feite vinden vlotter de weg naar meldpunten, hulplijnen of naar Justitie, terwijl slachtoffers van verjaarde feiten zich kunnen wenden tot meldpunten voor historisch misbruik. Echter, het ontbreekt nog aan de nodige coördinatie onder al deze initiatieven.

Bovendien zijn zij nog te weinig proactief in de samenleving aanwezig. Ze missen ook nog ‘een gezicht’ waarin men vertrouwen stelt. Vanuit onze ervaring lijkt de tijd gekomen voor de oprichting van een centraal meldpunt voor alle verhalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag op minderjarigen. Uiteraard moeten alle slachtoffers van mogelijk niet-verjaarde feiten daar worden doorverwezen naar Justitie (dat oordeelt over de al of niet verjaring). Aan slachtoffers van verjaarde feiten kan dit meldpunt een procedure aanbieden van erkenning en tegemoetkoming, al of niet via bemiddeling of arbitrage. Ook kan het deze slachtoffers een soort ‘attest’ bezorgen waarmee zij voor de rest van hun leven toegang krijgen tot de professionele gezondheidszorg (denk aan psychiater, psycholoog of groepstherapie) aan terugbetalingstarief. Afzonderlijke instellingen zoals bisdommen en congregaties zouden in dat geval de remgelden kunnen betalen van erkende slachtoffers in een pastorale relatie. Wij zijn zeker bereid om mee te werken aan de uitbouw van een meer gecoördineerde aanpak, die alle slachtoffers van misbruik ten goede kan komen, door wie het misbruik ook gepleegd is.

Preventie van misbruik

Sinds 2012 hebben de bisschoppen en religieuze oversten werk gemaakt van een breed en coherent preventiebeleid. Nultolerantie moet onze regel zijn. De hoofdpunten van dit beleid zijn te vinden in de beleidsbrochures ‘*Verborgen verdriet*’ (2012), ‘*Van taboe naar preventie*’ (2014) en in de bijhorende *Gedragscode voor wie werkt in een pastorale context* (2019).

Deze beleidsteksten zijn opgesteld door onze nieuw opgerichte *Interdiocesane commissie voor de bescherming van kinderen en jongeren*, waarvan niet enkel diverse vertegenwoordigers van kerkelijke geledingen en van het katholieke middenveld deel uitmaken, maar ook personen met een professionele expertise (bijv. psychologie). Deze commissie werkt aan de nodige verbinding en uitwisseling tussen bisdommen en congregaties, samen met organisaties uit het katholieke middenveld die betrokken zijn in onderwijs, welzijn en jeugdpastoraal.

De uitgevaardigde beleidslijnen hebben betrekking op onder meer de screening van kandidaten voor pastorale taken, op de vorming, begeleiding en verplichte navorming van pastoraal benoemden, op vereiste documenten zoals een bewijs van goed gedrag en zeden type 2 en op de verplichting voor benoemden om misbruik te melden. Daarnaast bevatten ze regels rond de omgang met jongeren in een pastorale context en rond ‘integer pastoraal handelen’. Deze beleidslijnen worden ernstig opgevolgd in alle bisdommen.

Zo hebben de bisdommen van België sinds 2012 voor hun medewerkers meer dan 60 navormingsmomenten georganiseerd over misbruik, omgang met macht en integer handelen.

Daarbij willen we noteren dat het risico op misbruik in een pastorale relatie vandaag veel kleiner is dan vroeger, door het gevoerde beleid maar ook door een aantal recente ontwikkelingen in het kerkelijke of pastorale landschap. Vandaag is het aantal priesters of religieuzen nog maar een kleine fractie van wat het vroeger was. Er zijn nagenoeg geen priesters of religieuzen meer actief in scholen of internaten. In deze scholen of internaten is het personeelsbezetting bovendien grondig gewijzigd; de verantwoordelijkheid wordt er nu samen gedragen door mannen en vrouwen, gehuwden en ongehuwden. Pastorieën zijn een open huis geworden, waarin teamleden en andere medewerkers elkaar dagelijks treffen, samen met de aanwezige pastores. Overal is de alertheid en de bespreekbaarheid rond seksueel misbruik toegenomen. Kortom: de context van het historische misbruik is niet langer de context waarin misbruik zich vandaag kan voordoen.

Helaas is het risico niet helemaal uit te sluiten. Feiten die vandaag naar boven komen, worden kordaat aangepakt. Zo hebben wij weet van 17 klachten van misbruik van minderjarigen of bezit van verboden beelden die teruggaan op feiten die zich na 2011 hebben afgespeeld. Van hen zijn alle dossiers doorgegeven aan het gerecht, wat heeft geleid tot 7 veroordelingen. In alle 17 gevallen werd de persoon geschorst of werden er bewarende maatregelen genomen. Negen van hen zijn door Rome al tot de lekenstaat herleid, hebben zelf het ambt verlaten of mogen niet meer werken in kerkelijk verband.

Daders van misbruik: sanctionering en begeleiding

Daarmee komen we aan bij het thema van de daders. Wie zijn zij? Zijn zij gesanctioneerd? Is er begeleiding voor hen?

Wat het cijfermateriaal betreft, verwijzen wij naar de gegevens die wij in onze jaarlijkse rapporten publiceren, en die we hier hebben neergelegd. Deze cijfers gaan onder andere over diocesane en religieuze daders, over levende en overleden daders, over de sectoren waarin zij misbruik pleegden (onderwijs, internaten, parochies, ...), over de jaren waarin het misbruik plaats vond en over de opgelegde sancties. Wij willen hier niet op deze cijfers ingaan, wel enkele vaststellingen of werkpunten naar voren schuiven.

Vooreerst moet de kerkelijke overheid de nodige lessen trekken uit het wetenschappelijke onderzoek dat internationaal sinds een twintigtal jaar al is gevoerd over de vraag hoe het kan dat priesters of religieuzen, die aanvankelijk wellicht goed aan hun loopbaan waren begonnen, doorheen de jaren tot daders van misbruik konden evolueren. Ook wij hebben ons regelmatig over deze vraag gebogen. Zeker, het wetenschappelijke onderzoek moet nog verder ontwikkelen, maar tal van betekenisvolle inzichten liggen al op tafel. Zelf willen wij onze verzamelde gegevens en opgedane ervaring voor dat wetenschappelijk onderzoek ter beschikking stellen. Bovendien dringen wij er bij de hogere kerkelijke overheid in Rome op aan om deze vragen eerlijk onder ogen te zien. Systemische tekorten in het functioneren van de Kerk en haar bedienaren moeten kunnen benoemd en aangepakt worden.

Het moet gezegd dat het internationale kerkelijke beleid inzake seksueel misbruik tot aan de uitbarsting van het misbruikprobleem in de jaren 1990 effectief tekortschoot. Sinds 2005 heeft het Vaticaan de regels voor de aanpak van seksueel misbruik systematisch verscherpt en aangevuld en de lokale verantwoordelijken in hun land aangemaand waar nodig. Wij hadden al contact- en meldpunten, die nu ook in andere landen zijn geïnstalleerd. Ook heeft het de procedures voor de beoordeling en bestraffing van daders van misbruik op punt gezet. Dat had men vroeger kunnen doen. Eindelijk beschikken bisschoppen en hogere oversten over de nodige instrumenten om kordaat op te treden en daders van misbruik aan te pakken. De Belgische bisschoppen en oversten engageren zich om de nieuwe regels op te volgen en de beschikbare instrumenten te gebruiken.

Hoe zijn daders in de voorbije jaren gesanctioneerd? Voor de volledige cijfers verwijzen we opnieuw naar de neergelegde documentatie. De meeste daders waren al overleden toen een slachtoffer zich meldde. Van de levende daders zijn een aantal door Rome uit het priesterambt en het religieuze leven ontzet, de overgrote meerderheid zijn door hun bisschop of overste volledig uit het pastorale werkveld verwijderd, weer anderen vervullen een taak buiten het pastorale werkveld. Voor wat de bedienaren van de eredienst op de rol van het Ministerie van Justitie betreft, zijn alle personen tegen wie ooit een klacht liep van de rol verwijderd, of is de procedure van hun verwijdering lopende.

Om uit te maken voor welke taak een gewezen dader nog in aanmerking komt of niet, hebben wij in 2017 een multidisciplinaire ‘Raad van Toezicht’ opgericht. Wanneer alle burgerlijke en kerkelijke maatregelen zijn genomen, kan een bisschop of overste het dossier van een dader voorleggen aan deze Raad van Toezicht, met de

vraag of hij nog voor enige taak in aanmerking komt of niet, en zo ja onder welke voorwaarden. Het lijkt ons immers van wezenlijk belang dat bisschoppen of oversten zulke beslissingen niet langer alleen nemen, of enkel met hun eigen raadsleden. Indien in de voorbije jaren een dossier toch verkeerd liep, was het ten onrechte niet voorgelegd aan de Raad van Toezicht.

Welke psychologische of andere begeleiding krijgen deze gewezen daders? Het is geen eenvoudige vraag. De voorbije jaren lag de focus meer op het verwijderen en sanctioneren van daders, dan op hun begeleiding en zo mogelijk ook hun therapie. Van de 145 daders die nog in leven zijn, krijgen volgens onze informatie 52 een specifieke vorm van begeleiding of therapie. Dat is geen onbeduidend aantal, maar toch minder dan de helft.

Om tal van redenen is het niet eenvoudig om voor gewezen daders een gepaste vorm van therapie te vinden, onder meer omdat bij een gebrek aan gerechtelijke veroordeling therapie moeilijker te bekomen is. Enkelen volgen een traject bij een van de Forensische Psychiatrische Centra, anderen hebben een persoonlijke psychiater of therapeut, al of niet verbonden aan een instelling of centrum voor geestelijke gezondheidszorg. Op het punt van therapie en begeleiding is er zeker nog werk aan de winkel. Een dader blijft een mens die nood heeft aan de passende therapeutische ondersteuning.

Tenslotte is er nog het dossier van Roger Vangheluwe. Zoals we hebben meegedeeld, bevindt zijn kerkelijk dossier zich in Rome. Immers, volgens het Kerkelijk Recht kan alleen de Heilige Stoel iemand uit het priesterschap of het bisschopsambt ontzetten. In de voorbije jaren hebben de Belgische bisschoppen meermaals geschreven naar de Heilige Stoel (in 2017 en 2019) om zich duidelijker uit te spreken over de kerkelijke sancties tegenover Roger Vangheluwe. In hun gemeenschappelijke brief aan paus Franciscus van oktober 2023 hebben zij hun vraag tot ontzetting van Roger Vangheluwe uit het gewijde ambt nogmaals herhaald. Zijn dossier blijft wegen op ons en op de hele samenleving. We weten dat de verantwoordelijken in Rome zich bewust zijn van de omvang van het schandaal en werken aan een oplossing. In september kan Paus Franciscus moeilijk een vredevol bezoek aan ons land brengen, zolang er geen duidelijkheid is over deze zaak. Bovendien hebben wij er van meet af aan op aangedrongen om tijdens dat bezoek de nodige tijd en ruimte te voorzien voor een persoonlijke ontmoeting tussen paus Franciscus en slachtoffers die hem willen spreken. Wij kunnen ons geen pausbezoek voorstellen zonder zulk een ontmoeting.

Enkele reflecties bij het engagement van de kerk

Op morele gronden hebben de bisschoppen en hogere oversten vroeger al aanvaard om slachtoffers nabij te zijn, buiten het gerechtelijke kader, met de nodige menselijke en pastorale initiatieven. Daarnet deden we reeds enkele suggesties voor een betere samenwerking met de maatschappij, nu willen we tot slot nog enkele overwegingen rond de kerkelijke aanpak aan u voorleggen.

1. De kerkgemeenschap bestaat niet enkel uit bisdommen, parochies en religieuze congregaties, maar ook uit een katholiek middenveld met tal van instellingen of organisaties die beschikken over de professionele competentie om wetenschappelijk onderzoek te verrichten, om slachtoffers van misbruik te ondersteunen, om daders te begeleiden, om specifieke therapeuten of maatschappelijk werkers op te leiden of te begeleiden. In de nabije toekomst willen wij werk maken van een betere coördinatie onder hen die vertrouwd zijn met de problematiek van het misbruik, met het oog op een meer geïntegreerde aanpak. Zo een samenwerkingsverband zou ook ter beschikking kunnen staan van al wie op hun diensten een beroep wil doen, ongeacht waar of door wie het misbruik gebeurde. Het zou tevens de samenwerking willen bevorderen met andere bevoegde actoren in deze problematiek.

2. Elk gesprek over misbruik in een pastorale relatie gaat gepaard met een stevige portie kritiek op de Kerk. Wij onderschrijven dat de katholieke Kerk nood heeft aan interne vernieuwing en hervorming. Ondoorzichtige structuren, te complexe en langdurige procedures, de onvoorspelbare impact van wisselende verantwoordelijken of vertegenwoordigers, de ontoereikende inschakeling van leken en meer bepaald van vrouwen in beleids- en toezichtsorganen, de inperking van het wijdingssacrament tot ongehuwde mannen: het zijn verzuchtingen die steeds weer naar boven komen. Het zijn evenveel werkpunten, die ons erg ter harte gaan en waarover wij regelmatig onze stem laten horen. Echter, als Belgische bisschoppen moeten wij niet wachten op beslissingen die op een hoger niveau worden beslist. Wij willen alles doen wat binnen onze mogelijkheden ligt om misbruik te voorkomen en te herstellen, samen met de instellingen van ons land. Dat is ook wat Rome van ons verwacht.

3. De Kerk is geen gewoon bedrijf. Ze werkt met een bevolking zo complex als die van heel ons land. Ze lijkt op meer een grote vrijwilligersorganisatie, met een relatief beperkt professioneel kader. Zowel het professionele kader als de vele vrijwilligers moeten blijvend de passende opleiding en navorming krijgen ter preventie van seksueel misbruik of grensoverschrijdend gedrag, zowel naar minderjarigen als naar meerderjarigen toe. Voor daders van misbruik of seksueel grensoverschrijdend

gedrag zijn zowel in de wereldkerk als door ons de regels aangescherpt en de procedures verduidelijkt. Belangrijk is nu dat alle kerkelijke verantwoordelijken deze regels en procedures nauwgezet opvolgen en toepassen. We kunnen niet verhelen dat op dat punt nog een betere afstemming en coördinatie onder alle verantwoordelijken mogelijk en noodzakelijk is. Er zijn nog mogelijkheden om een volwaardig, daadkrachtig en geordend kerkelijk safeguarding beleid te kunnen verbeteren.

4. Seksueel misbruik veroorzaakt niet enkel een menselijk of relationeel trauma, het veroorzaakt ook een spiritueel trauma, zeker wanneer het misbruik plaats vond door een pastorale medewerker. Waarvoor staat de Kerk indien zulke vormen van misbruik in haar midden mogelijk zijn? Sommige slachtoffers hebben gebroken met de kerkgemeenschap; zij rekenen zich misschien nog tot de gelovigen maar niet meer tot de kerkelijken. Anderen hebben juist in het geloof een weg gevonden om zich van hun waardigheid bewust te blijven, om hulp te zoeken of om hun levensweg te hervinden. Sommigen van hen zijn priester of religieus/religieuze geworden. De relatie tussen misbruik en geloof is een complex verhaal. Het is duidelijk dat de kerkelijke overheid nu prioritair moet inzetten op een professionele en vlot bereikbare pastorale ondersteuning van mensen die ooit slachtoffer waren van seksueel misbruik, of dat misbruik nu in de pastoraal of buiten de pastoraal gebeurde. Zij wonen in onze parochies, zijn lid van onze teams of werken in onze instellingen. In de voorbije maanden hebben wij daartoe een eerste stappenplan uitgewerkt, op nationaal niveau. Zoals er bijzondere pastores of aalmoezeniers zijn voor jongeren, zieken, gevangenen, militairen of zeevaarders, zullen wij een aantal pastores geheel of gedeeltelijk heroriënteren naar de pastorale bijstand van slachtoffers van misbruik.

Nu is het zaak om voor dit pastoraal aanbod de nodige krachten te bundelen, de nodige academische vorming te organiseren, en de nodige verschuivingen in het pastorale kader te voorzien.

Besluit

Geachte leden van Vlaamse bijzondere commissie voor de evaluatie van de behandeling van seksueel misbruik, de bisschoppen en de bisschoppenconferentie willen zich verder engageren voor alles wat met de problematiek van seksueel misbruik te maken heeft, overtuigd en transparant, samen met het katholieke middenveld en met andere maatschappelijke actoren – niet in het minst met uzelf als politieke verantwoordelijken, voor en na de komende verkiezingen. Wij hebben niet enkel onze excuses bij slachtoffers aangeboden, we hebben de voorbije 12 jaar een systematisch

beleid uitgewerkt om historische slachtoffers van misbruik te erkennen en om de kans op nieuw misbruik te minimaliseren en effectief aan te pakken wanneer het zich voordoet. Samen met u willen we blijven nadenken over de beste aanpak om alle slachtoffers van misbruik erkenning, heling en herstel te bieden, en daaraan onze medewerking verlenen.